

نام خانوادگی:	نام پدر:	پایه:	نام دبیر:
نام: به نام خداوند علم و قلم	نامدرس: علوم و فنون ادبی (۱) دهم	تاریخ:	زمان آزمون:
اداره ی آموزش و پرورش	دبیرستان	نمره باعدد:	نمره باحروف:
سال تحصیلی			

ردیف	مبانی تحلیل متن و تاریخ ادبیات	بارم
۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) هر چیزی که ذهن ما را به پویایی درآورد، نام دارد. ب) زبان فارسی باستان در دوره ی رایج بود. پ) آثاری که به زبان پهلوی تألیف شده، بیشتر آثار دینی است.	۰/۷۵
۲	به سؤالات ص و غ پاسخ دهید. الف) زبان دری، نخستین صورت زبان ادب فارسی نو در برابر نفوذ عناصر زبان عربی بود. ب) بررسی (قافیه و ردیف) در شعر در حیطه ی قلمرو ادبی قرار دارد. پ) منظومه ی ((درخت آسوریک)) و ((یادگار زیران)) هر دو اصلی پارتی دارند.	۰/۷۵
۳	بررسی کدام یک از موارد زیر در حیطه ی قلمرو زبانی قرار نمی گیرد؟ الف) ترکیب سازی ب) کوتاهی و بلندی جملات پ) بهره گیری از تمثیل ت) کاربردهای کهن واژگان	۰/۲۵
۴	کدام یک از افراد زیر برای اولین بار قصیده ی تمام و کمال در موضوع نصیحت و موعظه سرود؟ الف) فردوسی ب) کسایی مروزی پ) رودکی ت) ناصر خسرو	۰/۲۵
۵	قدیمی ترین طبقه بندی انواع ادبی که در یونان باستان صورت گرفته است، بیشتر مبتنی بر چه چیزی بود؟	۰/۲۵
۶	اصل (ترجمه ی تفسیر طبری) را چه کسی به زبان عربی نوشته است؟	۰/۲۵
۷	شعر حکمی و اندرزی (تعلیمی) در چه دوره ای به پختگی رسید؟	۰/۲۵
۸	کدام دوره، مهم ترین دوره ی تمدن اسلامی ایران بوده است؟	۰/۲۵
۹	کتاب ((اوستا)) در چه دوره ای به نگارش درآمده است؟	۰/۲۵

۰/۲۵	۱۰	متن زیر به معرفی چه کتابی پرداخته است؟ ((این کتاب حدود سال ۳۴۶ قمری، به دست عدّه ای از دانشوران خراسان، نوشته شد. موضوع این کتاب، تاریخ گذشته ی ایران است.))
۰/۵	۱۱	شعر (غنایی) با کدام شاعران مشهور، قوّت و استحکام یافت؟
موسیقی شعر		
۰/۲۵	۱۲	وزن در شعر جنبه ی تزینی دارد و جزء طبیعت شعر نیست. ص غ
۰/۲۵	۱۳	توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف می شود.
۲	۱۴	نمونه های زیر را بخوانید و آن ها را از دید آهنگ و موسیقی و حسنّ و حال فضای شعری و عاطفی بررسی کنید. الف) ای نفسِ خرم بادِ صبا از برِ یار آمده ای، مَر حبا قافله ی شب، چه شنیدی ز صبح مرغ سلیمان، چه خبر از سبا؟ بر سرِ خشم است هنوز آن حریف یا سخنی می رود اندر رضا؟ حس و حال: آهنگ و موسیقی: ب) ای آن که غمگینی و سزاواری و ندر نهان، سرشک همی باری رفت آن که رفت و آمد آن که آمد بود آن که بود خیره چه غم داری؟ حس و حال: آهنگ و موسیقی:
۰/۵	۱۵	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) کوچک ترین واحد آوایی زبان، نام دارد. ب) تعداد هجاهای یک کلمه با تعداد آن کلمه برابر است.
۰/۲۵	۱۶	علامت هجاهای کدام بیت، چهار بار (U) تکرار شده است؟ الف) خلوتم چراغان کن، ای چراغ روحانی ای ز چشمه ی نوشت، چشم دل چراغانی ب) آلا یا آیها السّاقی أدِر کأسا و ناولها که عشق آسان نمود اول، ولی افتاد مشکل ها
۰/۷۵	۱۷	برای هر یک، علامت هجایی (نشانه هجایی) مناسب قرار دهید. الف) آب ب) از پ) که
۱	۱۸	برای کاربردهای گوناگون (صامت، مصوّت) هر یک از موارد زیر، یک نمونه بنویسید. الف) ((ی)) صامت: مصوّت: ب) ((و)) صامت: مصوّت:

۱	۱۹	مصراع زیر را به هجاهای تشکیل دهنده ی آن تجزیه کنید، سپس هر هجا را با علامت خاص آن بنویسید. " بشنو از نی چون حکایت می کند "
زیبایی شناسی		
۰/۲۵	۲۰	آنچه در تکرار اهمیت دارد، شکل نوشتاری واژگان است. ص غ
۱	۲۱	در بیت های زیر نمونه های واج آرایی را بیابید. (هر بیت دو مورد) (الف) ما چون ز دری پای کشیدیم، کشیدیم امید ز هر کس که بریدیم، بریدیم (ب) گوشه گرفتم ز خلق و فایده ای نیست گوشه ی چشمت بلای گوشه نشین است
۱	۲۲	در نمونه های زیر آرایه ی تکرار (واژه آرایی) را مشخص کنید. (هر کدام دو مورد) (الف) پای استدلالیان چوبین بود پای چوبین سخت بی تمکین بود (ب) گر تو گرفتارم کنی، من با گرفتاری خوشم ور خوار چون خارم کنی، ای گل، بدان خواری خوشم
۰/۲۵	۲۳	نثر و شعری که سجع در آن به کار رود، نامیده می شود.
۰/۲۵	۲۴	در عبارت زیر قسمت های مشخص شده، چه نوع سجعی را ساخته اند؟ ((جوانمرد که بخورد و بدهد ، به از عابد که روزه دارد و بنهد .))
۰/۵	۲۵	در عبارت زیر، ((ارکان سجع)) را مشخص کنید. (مُلک بی دین باطل است و دین بی ملک ضایع .)
۰/۷۵	۲۶	آیا می توان عبارت زیر را مسجع نامید؟ دلیل خود را بنویسید. ((تنی چند متفق سیاحت بودند و شریک رنج راحت .))
۲	۲۷	در نمونه های زیر سجع را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید. (الف) محبّت را غایت نیست؛ از بهر آنکه محبوب را نهایت نیست. (ب) صیّاد بی روزی، ماهی در دجله نگیرد و ماهی بی اجل در خشک نمیرد. (پ) مال از بهر آسایش عمر است، نه عمر از بهر گرد کردن مال. (ت) در ایام طفولیت متعبّد و شب خیز بودم و مولع زهد و پرهیز.

پارسازاده ای را نعمت بیکران به دست افتاد؛ فسق و فجور آغاز کرد. باری، به نصیحتش گفتم: ای فرزند، دخل، آب روان است و عیش، آسیاب گردان؛ یعنی خرج فراوان کردن، مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد. چو دخلت نیست، خرج آهسته تر کن / که می گویند ملّاحان سرودی، اگر باران به کوهستان نبارد / به سالی دجله گردد، خشک رودی عقل و ادب، پیش گیر و لهو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود، سختی بری و پشیمانی خوری. پسر، این سخن در گوش نیاورد و بر قول من اعتراض کرد و گفت: برو شادی کن ای یار دل افروز / غم فردا، شاید خورد امروز

دیدم که نصیحت نمی پذیرد و دم گرم من در آهن سرد او اثر نمی کند؛ روی از مصاحبت بگردانیدم و قول حکما کار بستم که گفته اند:

گرچه دانی که نشوند، بگوی / هر چه دانی ز نیک خواهی و پند
زود باشد که خیره سر، بینی / به دو پای او فتاده، اندر بند
دست بر دست می زند که دریغ / نشنیدم حدیث دانشمند
(گلستان، باب هفتم)

الف) دو مورد از ویژگی های زبانی آن را بنویسید.

ب) ویژگی های فکری حاکم بر آن چیست؟ (ذکر دو مورد)

پ) در متن یک تشبیه بیابید.

ت) در کدام قسمت از این حکایت، (ضرب المثل) دیده می شود؟

ث) کنایه ای در آن بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

در کتاب آمد که در عهد قدیم
خانه ای می ساخت سقراط حکیم
چون به پایان برد کار آن سرا
آمدند از ره، رفیق و آشنا
جمله گفتند: این بنای مختصر
نیست در خورد تو، ای صاحب نظر
چون توانی زیستن در این قفس؟
این قفس نبود مقام چون تو کس
بهر مردی چون تو والا و حکیم
بارگاهی باید و کاخی عظیم
در شبستان تو چون آییم جمع
همچو پروانه به گرد روی شمع؟
گفت در پاسخ: که ما را باک نیست
عارفان را خانه الا خاک نیست
حجره ی خود گر بدین سان ساختم
خانه ای در خورد یاران ساختم
بیش از این گر یار یکدل داشتم
بام خود تا عرش می افراشتم
در حقیقت یار یکدل، کیمیاست
چون صدف، کمیاب و چون دُر، پربهاست
نیره سعیدی، (میرفخرایی)

الف) نوع لحن این سروده چگونه است؟

ب) دو ویژگی زبانی آن را استخراج کنید.

پ) این شعر را از دید قلمرو ادبی مورد بررسی قرار دهید. (دو مورد)

ت) دو مورد از ویژگی های فکری آن را بنویسید.